

cap. 3. Molin. num. 18. & 19. Petr. Gregor. n. 15. Sic D. Covar. in controversiam revocat, num morte concedentis precarium expiret: Et illud non extingui, proculdubio est tenendum, sed facultas revocandi ad heredes ejus qui concessit, transmittitur. Molin. num. 8. Azor. d. cap. 3. *vers. Dubia questionis*, Mant. ubi proxime, Pichard. in §. *Mortuo*, num. 10. *Inst. de locat. & cond. Tusch. sup. num. 22. Valasc. de jur. emphyteut. q. 34. n. 2. 3. Trullench. in Decalog. lib. 7. cap. 25. dub. 2. num. 12. Petr. Gregor. d. num. 15. Menoch. de arbitr. lib. 1. quest. 69. n. 17. Ofuald. d. cap. 34. in fin. Hermos. in l. 9. gloss. 1. num. 12. tit. 2. p. 5. Barbosa collect. cap. fin. num. 4. de precariis. Quod ita verum, nisi convenerit, ut mortuo concedente revocetur precarium, Petr. Greg. loc. cit.*

Ibi: Cui accedit, quod presumendum.

10 Voluntas mutatio non presumitur, nam quisque creditur in ea, quam semel expressit, persistere, nisi aliud probetur, l. *Emm qui 21. de probat. l. Cum hic 33. §. Pœnitentiam, in fine, de donat. int. Menoch. lib. 6. pres. 37. ex num. 1. Mascard. de probat. concl. 642. num. 16. & concl. 148. n. 1. Barbosa cum aliis collect. cap. *Majores*, num. 19. de Baptismo. Fallit tamen superveniente nova causa in actibus, qui à libera unius voluntate dependent. Menoch. num. 35. cum seqq. Mascard. num. 25. Unde posset inferri, quod si qui concessit precarium, inimicitias capitales contraxerit cum eo qui accepit, illud tacite revocatum censetur, sicut in legatis constitutum est, l. 3. §. *ult. de adm. legat. l. Si inimicitia 9. de iis, quib. ut indig.**

Ibi: Huic verò conclusioni obstat.

Consule Pat. Molin. de just. & jur. disp. 298. à num. 9. Valasc. de jur. emphyteut. quest. 34. n. 3. cum seqq. Menoch. de arbitr. lib. 1. quest. 69. & plures, quos cumulat Barbosa in cap. *Si gratiosè*, num. 2. de rescript. in 6.

Ad Num. 2.

11 Ex dicto capite *Si gratiosè*, duplicem D. Covar. deducit conclusionem, quæ controversiæ nulli subjacent. Prima, gratiam si Princeps concesserit ad suam voluntatem, aut beneplacitum, ipso decedente concessum extinguitur. Pat. Molin. n. 10. Valasc. num. 6. Menoch. n. 5. Molin. de primog. lib. 1. cap. 25. num. 5. Caroc. de locat. part. 5. tit. de beneplacito, q. 12. num. 4. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 28. num. 49. & 50. Barbosa cum aliis tract. de clausul. claus. 3. num. 2. Farinac. fragm. crimin. verb. *Bannitus*, num. 74. & verb. *Bannum*, num. 103. Mascard. de probat. concl. 188. num. 26. Fontanella de pact. nuptial. caus. 4. gloss. 10. n. 145. Tusch. lit. B. concl. 89. num. 1. Guttier. Practicar. lib. 3. quest. 11. num. 19. Hoc tamen receptum non est favore ordinariæ jurisdictionis in Magistratibus non temporalibus, qui licet ad voluntatem Principis eligentis constituentur, eorum jurisdictionis, constituite defuncto, non expirat. Sanch. num. 5. Barbosa num. 4. Gregor. Lop. in l. 6. gloss. 5. tit. 4. p. 3. Menoch. num. 9. Molin. sup. Mastrill. de Magistrat. lib. 1. cap. 27. n. 28. ubi quod non egent successoris Principis confirmatione. Idem de patrono Fisci scribit Alfar. de offic.

Fiscal. gloss. 8. & generaliter de cunctis muneribus, quæ Princeps confert ad suum placitum, seu quandiu voluerit.

Secunda conclusio: Quod Princeps concedit ad beneplacitum Dignitatis, morte concedentis non perit. Pat. Molin. num. 12. Sanch. num. 49. Farinac. num. 74. Tusch. num. 29. Mascard. n. 1. Menoch. num. 7. Caroc. num. 6. Barbosa cum aliis num. 5. quod non obtinet in inferioribus dominis, nam si præponant suos Magistratus ad beneplacitum dignitatis, velut Ducatus, aut Comitatus, illo obeunte, expirat potestas judicium, quia nihil valent disponere in tempus successoris, nec ei præjudicare. Molin. d. cap. 25. num. 4. Mastrill. sup. lib. 4. cap. 17. à n. 22.

13 Illud verò valde controversum est (ut inquit Pat. Molin. num. 13. Barbosa num. 7.) si gratia fiat ad beneplacitum Romani Pontificis, aut Regis, utrum eo moriente qui contulit, extingatur illa: De qua questione plures consulendos proponit Barbosa. D. Covar. in ea residet opinione, ut per obitum concedentis expiret concessio, cui accedunt Pat. Molin. num. 14. Valasc. num. 7. Tusch. num. 30. Contrà sentit Menoch. ubi proxime, Mascard. cum aliis num. 3. Mihi quidem distinguendum videbatur pro hujus dissidii conciliatione; nam aut ipse concedens, velut Papa, ea clausula utitur ad beneplacitum Romani Pontificis; aut alius, ut Legatus, sive Prorex (quam differentiam adnotat Valasc. & Molina ubi proxime.) Posteriore casu D. Covar. opinio magis placet: priore probabilis censeo, gratiam non extingui obitu concedentis, quoniam dispositio ad dignitatem refertur; etenim si ad personam propriam reservare voluisset beneplacitum, diceret utique, *Quandiu voluero*; aut, *Ad meam voluntatem*; & hic est naturalis, ac consuetus loquendi modus. At dum inquit, *Ad beneplacitum Romani Pontificis*, mentem patefecit, quod non meminit personæ, sed dignitatis, quæ sicut non moritur, ita nec gratia expirat donec retractetur. Vide Farinac. sup. ex n. 107.

14 Quando beneplacitum refertur ad aliquem, exprello nomine, ac dignitate, an gratia extingatur morte, disputatur. Vide Barbof. d. claus. 3. num. 6. Caroc. d. quest. 12. ex num. 9. in præmissis maxime observare oportet circumstantias, causarum favorem, consuetudinem, ac conjecturas ex quibus animus concedentis dignoscatur, cui standum erit, ut post nostrum Præsidentem monet Molina d. disp. 298. num. 14. Sciendum est, quod beneplacitum habentis officium, aut dignitatem, ut Legatus, vel Judex, expirat si suo munere fungi desierint: nec mors naturalis expectabitur, quanvis ad personam dispositio respiciat, ut si Magistratus in exilium miserit reum ad suam voluntatem. Tusch. d. concl. 89. n. 2. & 5. Farinac. cum pluribus sup. verb. *Bannitus*, num. 77. Caroc. num. 7. Mascard. num. 30.

Ad Num. 3.

15 Quando actus, ut subsistat, ac perseveret, non pendet à voluntate alterius, quanquam ab eo possit liberè revocari, hoc decedente, ille non expirat, ut jurisdictionis, precarium, & alia. Hæc præter D. Covar. observant Pat. Molin. sup. n. 10. Barbosa collect. cap. *Si delegatus*, num. 4. de offic. delegat. in 6. Farinac. fragm. crim. verb. *Bannitus*, num. 75. Pichard. in §. *fin. num. 10. Inst. de locat.* Mascard.

Mascard. d. concl. 188. n. 8. Caroc. sup. n. 12. Menoch. d. q. 69. n. 12. & 13. Valasc. de jur. emphyt. q. 34. n. 3. Azor. *Inst. Moral. part. 3. lib. 7. tract. de precar. cap. 3. vers. At dices*. Tusch. d. concl. 89. num. 21. cujus resolutionis ea redditur potissima ratio, quod ex morte non inducitur revocatio. Farinac. & Menoch. *ibidem*, Mascard. num. 25. imò impossibilis efficitur, cum defunctus nec velle, nec nolle jam habeat, l. 1. C. de sacros. Eccles.

Ibi: Hinc etiam constat.

16 Relegatus, aut bannitus, donec judex revocet, vel aliud jubeat, non eximitur à pœna per mortem, aut remotionem ab officio damnantis, de quo Farinacius, & Menochius, Mascardus n. 8. Clar. §. *fin. q. 71. n. 16*. qui asserit, apud eos exilium non finiri, etsi ad beneplacitum judicis imponatur, in quo tamen contrarium est communiter receptum. Farinac. sup. num. 74. & 103.

17 Illud præmissis addendum, quod si concessio fiat ad beneplacitum, morte civili concedentis non perit. Caroc. d. quest. 12. num. 4. sicut nec amenitia, seu furor. Pat. Molin. num. 15.

Ad Num. 4.

18 Quando aliqua dispositio ita in voluntatem alicujus confertur, ut ab ipsa consentientia, ac perseverantia concessionis, sive contractus proveniat, veluti si dicatur, *Ad beneplacitum, Donec voluerit, seu placuerit*; tunc per mortem illius concessum, vel conventum expirat, quoniam deficiente voluntate, subsistere nequit quod pendet ab illa. Ita tenent laudati sup. num. 11. Morientis enim voluntas nec mutata presumitur, ut prædocuit D. Covar. sup. num. 1. nec perseverare intelligitur. Menoch. lib. 6. pres. 84. num. 17. sed prorsus extinguitur, ideo quod absque voluntate concedentis procedere non valet, per mortem evanescit.

Ibi. Nec oberit huic communi sententia.

19 Voluntas, dum quisque vivit, quanquam usus ejus suspendatur dementia, somno, vel ebrietate, perseverare creditur: at post mortem nulla est. Vide sup. n. 10. & 17. & Azor. ubi proxime.

Verf. Primum vera interpretatio.

20 Jurisdictio delegata, re integra per obitum delegantis expirat. Sed si delegatus uti ceperit mandato, ulterius procedere non prohibetur, cap. *Relatum 19. cum seq. de offic. deleg. l. 21. tit. 4. p. 3. l. Et quia 6. de jurisdic. om. judic. late Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 28. à n. 30. Castill. controversiar. lib. 2. cap. 29. & alii apud Barbof. collect. d. cap. Relatum*. Quod si causa committatur ad beneplacitum delegantis, & hic judicio pendente decesserit, delegatus à cognitione debet abstinere: secus si committatur causa donec revocaverit delegans; nam istius obitu non cessat jurisdictionis, re non integra, cap. *Si delegatus 7. de offic. delegat. in 6. ubi Barbosa collect. num. 4*. Igitur in casu hujus textus, si subdelegatus non incepisset jurisdictionem exercere cum delegatus obiit, indistinctè quomodolibet mandata esset, extingueretur, & distinctio formæ commissionis duntaxat locum habet quoties jam cognitionem

causæ inchoavit, ut D. Covar. docet, cui accedit Molin. d. disp. 298. num. 16. Ratio est, nam delegatus antequam cognoscere incipiat, propriam jurisdictionem nullam obtinet, nisi delegantis, quæ utitur, l. 1. §. *Qui mandatum, ff. de offic. ejus cui mand. est juris d.* ideo eà extincta per mortem delegantis, delegatus caret prorsus potestate judicandi: quod non provenit ex defectu voluntatis delegantis, sed ex juris dispositione; nam etsi ipse veller, non posset concedere, ut delegatus de causa cognoscere ceperit, postquam ille decessisset. Illud maxime controversum, si delegans, aut subdelegans moriatur, re integra, an subdelegati jurisdictionis extingatur? De quo fuse Sanch. d. disp. 28. à num. 35.

Verf. Secundo hinc etiam.

Mandata jurisdictionis ad beneplacitum, vel quandiu voluerit delegans, finitur si hic moriatur, etiam postquam delegatus uti ceperit, ut jam in sinuavimus numero proximo: alioqui nihil ea clausula operaretur, cum ex natura delegationis morte delegantis, re integra, expiret mandatum, sicut mox præmissi.

Verf. Tertio ex his colligitur.

His conveniunt tradita sup. num. 17. & 19.

Verf. Quarto.

Precarium concessum expressè ad beneplacitum concedentis, istius morte extinguitur adversum ipsius contractus naturam, ut prædixi num. 9. Pat. Molin. num. 10. Valasc. de jur. emphyteut. quest. 34. num. 4. Mascard. de probat. concl. 188. num. 24. Pichard. in §. *fin. num. 10. Inst. de locat. & cond. Caroc. de locat. rubric. de successor. q. 7. num. 15. ubi de locatione, Azor. Inst. Moral. part. 3. lib. 7. tract. de precar. cap. 8. vers. Secundus casus*, Tusch. lit. P. concl. 472. n. 23. Ofuald. lib. 14. cap. 34. ad fin. Trullench. in Decalog. lib. 73. cap. 25. dub. 2. n. 12. Bonacina tract. de contract. disp. 3. quest. 14. punct. unic. Hermosilla in l. 9. gloss. 1. num. 23. tit. 2. p. 5. Fab. in rational. l. 4. ff. locat. Dissentit nostri Præsidentis sententiam & interpretationem impugnans Menoch. de arbitr. lib. 1. quest. 69. ex n. 18.

Verf. Etenim Jureconsultus patientiam.

Hæc, inquam, displicent Menochio, qui aliter legem 4. locat. exponit subtiliter: sed à D. Covar. & communi nos remove non debet. Illud sciendum est, quod precarium solvitur decedente eo qui rogavit; nam cum sit beneficium personale, extinguitur cum persona, l. *Cum precario 12. §. 1. ff. de precar. cap. ult. de precariis*, Tusch. num. 22. Molin. n. 8. Trullench. & Fab. ubi proxime, Petr. Gregor. *Synagmat. lib. 23. cap. 2. num. 15. Barbosa collect. d. cap. ult. n. 3. Cujac. ad tit. de precariis, Azor. d. cap. 3. in princ.*

Ad Num. 5.

Hanc interpretationem ad l. *Lucius 33. de do. nat. amplectitur Azor. sup. vers. At dices, Menoch. d. q. 69. n. 22. quæ genuina apperet, nam illa verba, *Ex mea voluntate*, explicant affectum animi, quo benefici*

beneficium illud conferebatur, sed non restrictionem ad beneplacitum concedentis. Sic apud nos de stylo Tabellionum, cum aliquid conceditur, aut donatur, dici solet, *Ex mea libera, & spontanea voluntate.*

Ibi: Fortassis quibusdam.

Hanc opinionem tumentur Menoch. d. quæst. 19. n. 18. & alii quos refert Mascard. d. concl. 138. num. 22. Sed à priori non est recedendum.

Ad Num. 6.

25 Quamquam de Juris rigore, & contractus natura, statim ac concessum est, possit precarium revocari, Cujac. ad d. tit. de precariis, ex æquitate tamen aliquid temporis labi debet Judicis arbitrio inter concessionem, ac revocationem precarii, nisi rationabilis causa, aut necessitas superveniat, quæ celere exigat rei repetitionem, sicut in mutuo receptum adnotavimus sup. n. 7. Ita cum D. Covar. sentiunt Molin. d. disp. 298. n. 2. Valasc. d. q. 34. n. 2. Capyc. decis. 116. n. 5. Barbosa collect. ad tit. de precariis, in princ. n. 4. Hermosil. d. gloss. 1. num. 8. Ant. Gom. in l. 45. Tau. n. 106. ad fin. Ofwald. lib. 14. cap. 34. Sed & quocumque revocetur precarium, id fieri debet sine gravi incommodo possidentis precario, concessio tempore, ne ex subita, ac celeri repetitione nimis gravetur. Quod ita admittendum, nisi ex dilatione restitutionis simile detrimentum dominus pateretur. Consule pronuper laudatos, Navar. in Manuali, cap. 17. num. 182. Azor. d. tract. de precar. cap. 2. vers. Si dubium, Parlador. different. 134. num. 5.

Ad Num. 7.

26 Vlpianus in l. 1. ff. de precar. inquit precarium fore commodato simile: quod ita verum est, ut sæpe dubitari contingat, qualis ex his contractibus fuerit celebratus: quod ut discerni possit, communiter est recepta Panormitani distinctio, quam hic refert, D. Covar. ac tenent Tusch. dict. concl. 472. n. 8. & 9. Azor. d. tract. de precario, cap. 2. vers. Quinimò queritur, Molin. de just. & jur. disp. 294. num. 5. Parlador. different. 134. à princ. Ant. Gom. variar. lib. 2. cap. 7. num. 1. vers. Et ex prædictis, Hermosil. d. gloss. 1. ex num. 10. Barbosa sup. n. 5. Mozzius de contract. tit. de commod. §. de substantial. commod. num. 16. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 9. tit. 3. n. 1. Cardof. in praxi judic. verb. Commodatum, & verb. Precarium. Igitur ubi res conceditur ad usum, qui ex sui natura, veluti equus ad eundem Hispalim, vel ex temporis præfinitione, ut ad semestre, habet terminum certum, ac limitatum, commodatum contrahitur, quod extinguitur itinere peracto, vel tempore transacto, & tunc dominus repetet rem, quam antea nequibat.

27 Ast ubi res traditur ad usum absque limitatione certi finis, aut temporis, sicut equus ad equitandum, precarium erit; nam facultas revocandi remanet penes concedentem, alioqui equus nunquam repeti posset à recipiente, nisi ultro restitueret, cum actus equitandi non finitur nec ex sua natura, nec ex temporis limitatione, quæ adjecta non est. Nec refert quod precarium ad certum tempus possit concedi; nam ubi constat precarium esse celebratum, illa pactio appposita naturam

contractus non immutat, sed juxta eam intelligitur, ita ut adhuc intra terminum concessionis liceat domino revocare, sicut prænotatur sup. n. 8. alias si de contractu dubitaretur, censeretur commodatum, ex præmissis.

Ibi: Hæc enim discriminis ratio.

28 Quoties patet, qualem contractum voluere contrahentes celebrare, voluntati eorum standum erit; & si pacta contra substantiam ejus addiderint, ipsa rejiciuntur, manente contractu, qui tamen ita demum in alium transferri posset, si nec verba, nec mens agentium resistant. Parlador. num. 4. Sic pactio de non revocando à precario repellitur, ut dictum est sup. num. 6. & regulariter pacta adversus substantiam contractus, aut excluduntur, aut eum faciunt in alium transire. Mantic. sup. lib. 1. tit. 12. n. 22.

29 Sunt præterea & aliæ differentie inter precarium & commodatum, quia commodatarius non possidet, sed qui precario accipit, naturalem nanciscitur possessionem, l. Rei commodatae 8. ff. comm. l. Officium 9. §. fin. de rei vendic. juncta l. 2. §. fin. l. Precaria possessio 9. l. Cum precario, §. 1. ff. de precario. Observant Ant. Gom. d. cap. 7. num. 2. Hermosil. sup. num. 12. cum seqq. Azor. d. cap. 2. vers. Quarto queritur, Molin. disp. 298. num. 5. Ofwald. sup. d. lib. 14. cap. 34.

30 Aliæ inter eos contractus notatur diversitas; nam precario possidens de dolo, ac lata culpa solùm tenetur, l. Quasitum 8. §. Si servitute, ff. de precario, l. Contractus 24. de reg. jur. commodatarius verò regulariter etiam levissimam culpam præstat, l. Si ut certo 5. §. Nunc videndum, l. In rebus 18. ff. commodat. l. 1. §. Is quoque, de action. & oblig. Molin. de just. & jur. disp. 295. num. 1. & disp. 298. num. 7. Hermosilla d. gloss. 1. n. 21. Petr. Gregor. Syntagmat. lib. 23. cap. 1. num. 10. & cap. 2. num. 14.

31 Tandem differunt, quoniam precarium intercidit morte illius, cui concessum est, ut tradidimus sup. num. 23. commodatum verò progreditur ad heredem commodatarii, à quo res commodata extorqueri nequibit ante expletum usum, cui fuit concessa, ut colligitur ex l. In commodato 17. §. Sicut, ff. commod. Hermosil. cum aliis in l. 9. gloss. 1. num. 22. tit. 2. p. 5.

Ad Num. 8.

32 Qui utitur re sibi commodata aliter quàm est concessa, vel ultra tempus concessum, domino invito, furti actione tenetur, l. Si ut certo 5. §. Quinimò, ff. commod. l. Qui re 78. de furt. l. 3. tit. 14. p. 7. Molin. sup. num. 6. Azor. Inst. Moral. part. 3. lib. 7. tract. de commodat. cap. 5. Lessius de just. & jur. lib. 2. cap. 7. num. 37. Farinac. in prax. q. 169. num. 5. Pichard. in §. Furtum autem, num. 2. Inst. de obligat. qua ex del. nasc. Mynsinger. ibidem, num. 7. Petr. Gregor. Syntagmat. lib. 23. cap. 1. num. 9. Donell. lib. 15. cap. 29. Hermosilla in l. 3. gloss. 7. num. 7. tit. 2. p. 5. Ant. Fab. in ration. ad d. l. Si ut certo, §. Quinimò, Jul. Pacius de contract. tract. de commodat. cap. 11. n. 44. Cardof. in prax. judic. verb. Commodatum, Leotard. de usur. quæst. 34. n. 6. Guttier. Practicar. lib. 4. quæst. 47. n. 26. Menoch. de arbit. casu 298. n. 1.

33 Idem dicendum de eo, qui re apud se deposita similiter utitur, d. l. 3. Partit. d. l. Qui re, §. Furtum autem,

autem, Inst. de oblig. qua ex del. nasc. Lessius lib. 2. cap. 27. n. 5. Molin. disp. 294. n. 1. Farinac. sup. n. 3. Donell. Pichard. Mynsinger. ubi proxime, Petr. Gregor. sup. lib. 37. cap. 1. n. 8. Leotard. q. 96. num. 7. Cujac. in l. 2. §. Re contrahitur, de oblig. & action. Caroc. de deposit. part. 1. rubric. Usus, n. 1. Guttier. loc. cit. Oinotom. in §. Furtum autem, Inst. de obligat. qua ex delict. nasc. Azor. sup. tract. de deposit. cap. 6. vers. Quarto non potest. Quod ita verum est in deposito regulari; nam si pecunia non obsignata, vel alia res ponderere, numero, vel mensura consistens custodia tradatur, ita ut depositarius tantumdem reddere obligetur, cum domini in recipientem transeat, eisdem rebus liberè uti poterit. Farinac. cum aliis n. 4. Cujac. sup. 34. Similiter actione furti convenitur creditor, si re pignori accepta adversus debitoris voluntatem utatur prænotavi sup. cap. 1. n. 28. & ibi laudatis junge Cujac. Donell. Oinotom. Pichard. Petr. Gregor. ubi proxime, Farinac. n. 2.

35 Si quis autem ex præfata causa furti damnetur, juris infamiam contrahit, prout ceteri omnes eo crimine damnati, L. Athietas 4. §. ult. de iis qui not. infam. Sed ut commodatarius, & similes hac famosa actione teneantur, mala fides, & dolus debet intervenire, alias si depositarius re utatur deposita bona fide, putans quod dominus si rogaretur, concederet usum, de furto conveniri nequibit, quanvis falleretur, & dominus postea contrariam patefaceret voluntatem; nam ut inquit Justinianus, furtum sine affectu furandi non committitur, §. Furtum autem, Inst. de oblig. qua ex delict. nasc. Farinac. d. q. 169. n. 10. & latè q. 174. ex n. 141. Pichard. in §. 1. n. 28. cum seqq. Inst. de oblig. qua ex delict. nasc. Donell. lib. 15. cap. 29. Oinotom. in §. Placuit, Inst. eod. tit. Menoch. ubi sup. Hæc pariter observanda quoad illum, qui incito domino, propria autoritate rem alienam capit ad usum, Farinac. cum pluribus d. q. 174. n. 141. cum seq. Ant. Gom. variar. lib. 3. cap. 5. n. 1.

36 Queritur an in depositario, & similibus bona fides præsumatur, & quod crediderunt dominum consentire? Et ubi uterentur re ad usum, ad quem est destinata, & dominus ea uti solebat, dolus intervenisset non præsumitur, tamen si reus stultam, ac frivolam rationem suæ credulitatis reddidisset. Farinac. d. q. 174. n. 145. & in dubio non est doli præsumptio admittenda, l. Dolus 6. C. de doli prædixi sup. lib. 2. c. 14. n. 53. & cum actus licitè, vel illicitè fieri potest, eo modo qui licet exercitus intelligitur, l. Merito 51. ff. pro socio, ubi ad rem mirabilis textus. His accedit, quod cum bona fides pendeat ab animo utentis, per assertionem, ac jusjurandum ejus rectè probatur, ut per Mascard. de probat. concl. 84. ex num. 5. Ita cum D. Covar. sentiunt præter Farinacium ubi proxime, Guttier. Practicar. lib. 4. q. 47. num. 25. Molin. d. disp. 295. n. 6. Greg. Lop. in l. 20. gloss. 2. tit. 13. p. 5. Igitur si non constiterit, quod commodatarius, ac ceteri scienter contra domini voluntatem rebus sibi traditis uti sunt, furti damnati non debent. Aliud juris est quoad illum, qui propria autoritate rem alienam capit ad usum; nam contra ipsum præsumitur, nisi probet, ex tacito domini consensu præsumptorem percepisse, qua egebat ad usum. Farinac. d. q. 174. num. 145. & 148. Menoch. sup. num. 5.

37 Quinimò tamen ex circumstantiis liquido appareat, creditorem, & similes re invito domino suos fuisse, juris severitas sic per judicem temperari debet, ne ex his causis reos furti damnet, ac infamia afficiat, sed arbitrariam poenam benignè irrogabit; nam hujusmodi furta non sunt turpia, sicut cætera, nec Republicæ nociva, nec apud honestos viros propter excessum fama denigratur nec talia furta computantur ad poenam corporalem pro secundo, aut tertio ex statuto, vel consuetudine imposita, sicut præmissi sup. lib. 2. cap. 9. num. 34. Sic, nostro Præfide duce, tenent Farinac. num. 145. & quæst. 169. num. 11. Molin. ubi proxime, Guttier. num. 26. Tusch. lit. F. concl. 553. n. 22. & 23. ubi ait hujusmodi furta civiliter tantum coerceri, refert Farinac. d. num. 11. quod in praxi receptum videtur, nunquam enim percepit commodatarius, aut depositarius criminaliter conveniri propter usum non permissum. Tamen quoad actionem civilem, & forum internum bona fides utentis non prodest quominus ad solutionem, ac restitutionem compellatur tam mercedis pro usu, quam damni, quod dominus senserit, si res pereat, aut fiat dererior, Farinac. cum aliis d. disp. 174. n. 145. Molin. sup. num. 5. credulitas enim etiam probabilis ab his non excusat, si verè domino invito, ad usum non concessum commodatarius devenit, aut creditor.

38 Illud tandem observandum; nam etsi commodatarius, & ceteri, de quibus loquuti sumus, mala fide rebus utantur alienis, credentes quod si dominus sciret, prohiberet, furtum non committunt, si verè dominus monitus præstare assensum; hinc enim plus valet quod in veritate est, quàm quod opinione: nec furtum intervenire potest, nisi invito domino res contrectetur, §. Sed etsi credat, Inst. de oblig. qua ex delict. nasc. & ibi Glossa verb. Furtum, l. Inter omnes 47. §. Rectè, de furt. Pichard. in §. Furtum, num. 10. Inst. de oblig. qua ex del. nasc. qui tamen adversus præcitam Glossam tenet furtum committi, licet actio non detur. Sed Accursii sententia magis placet; nam qui laicum percuteret, quem clericum esse putabat, nec sacrilegium perpetraret, nec canonis excommunicationem incurreret; & qui mulierem solutam cognosceret, credens eam conjugatam, adulterium commississe non censeretur, licet quoad forum poli ille pro sacrilego, & hic pro adultero habeantur. Nec his obstat lex 1. §. Divus Hadrianus, ad leg. Cornel. de siccar. quam in praxi minimè observari constat.

SUMMARIUM.

- 1 Dominium non acquiritur regulariter ex solo titulo, nisi interveniat traditio. Fallit in Beneficii Ecclesiastici collatione.
- 2 Ut proprietatis Beneficii queratur, acceptatione opus est.
- 3 Limitatur hoc.
- 4 Prelatus post Beneficii collationem innovare non valet, adhuc ante acceptationem; nisi renuntiatio, vel mors provisi præcedat, aut tempus ad acceptandum præsumitur in collatione præterierit.
- 5 Ampliatur ad institutionem ac electionem. Beneficii collatio non est mera donatio, ibid.
- 6 Beneficium conferri potest sub conditione, si vacat, ac etiam absolute, etsi conferens, & provisorius illud vacare ignoret.